

Roald Dahl. (2016/1982). *The BFG*. Londen: Penguin Books. Isbn 978 01 413 6542 8, € 8,99, 224 blz.

The BFG. (2016). Steven Spielberg. Walt Disney Motion Pictures, VS. Taal: Engels, ondertiteling: Nederlands. Lengte: 115 min.

Illustratie: Quentin Blake

Lange leve Roald Dahl! *The BFG*: delumptions en jumbly

Dit jaar vieren we wereldwijd dat Roald Dahl 100 jaar geleden werd geboren. Goede reden om Dahls persoonlijke favoriet, *The BFG*, weer eens uit de kast te pakken. Met voorpret en lichte angst deed ik dat: het verhaal van de dromenvangende, grote vriendelijke reus en het weesmeisje Sophie, die samen een plan maken om andere (mensenetende) reuzen te vangen, heeft me vroeger zowel ernstige lachstuiptrek als nachtmerries bezorgd. Ik wenste destijds zelfs regelmatig dat ik in Griekenland woonde, omdat dit geen populair jachtterrein is voor reuzen volgens de BFG: 'Greeks from Greece is all tasting greasy.' Als u wil weten in welke landen u wél gevaar loopt: in *The BFG* vindt u pagina's vol omschrijvingen van smakelijke en minder smakelijke streken.

The BFG staat bol van Dahls heerlijk gruwelijke humor. Neem het einde van het boek: de reuzen zijn opgesloten in een put midden in Londen. Een stel dronken toeristen valt daarin en wordt onder luid gejuich van de reuzen opgepeuzeld. Een oppasser hangt de volgende dag een

bord op: 'IT IS FORBIDDEN TO FEED THE GIANTS'. Geweldig. Taalliefhebbers kunnen verder hun hart ophalen aan woorden als 'froboscottle' en 'whizzpoppers'. (Voor de echte fans: het Roald-Dahlwoordenboek, <www.vandale.nl/nieuw-roald-dahl-woordenboek>, is net uit). Op <roald-dahl.com> staan BFG-lesplannen (<bit.ly/ltm-bfg>), onder andere over hoe we tóch begrijpen wat de betekenis is van een woord ook al bestaat het niet, en wat de oorsprong is van de synoniemen die Dahl creëert.

Naast de vele woordgrappen zitten er in de gesprekken tussen de BFG en Sophie filosofische pareltjes. Bijvoorbeeld de vraag waarom reuzen zoveel slechter zijn dan mensen: wij eten toch immers ook vlees? Een andere interessante invalshoek is hoe we 'de ander' zien en vreemdeling zijn in een ander land. Ter inspiratie: zie de BFG-lesplannen over 'understanding human rights' en 'celebrating the differences in others'.

Er zit tot slot veel van Dahl zelf in *The BFG*: in woord én beeld. We zien hier

de eerste samenwerking voor een langer boek tussen Dahl en Quentin Blake. Dahl was nauw betrokken bij de ontwikkeling van de illustraties. Zo stuurde hij Blake een oude, Noorse sandaal ter inspiratie voor het schoeisel van de BFG. Blake inspireerde het uiterlijk van de BFG uiteindelijk op Dahl. Aan het einde van het boek leren we dat de BFG de schrijver van *The BFG* is: een leuke knipoog naar hoe schrijver en tekst zich tot elkaar verhouden. De BFG-lesplannen over het schrijven van verhalen sluiten hier mooi op aan.

Het boek *The BFG* is (in het Engels) geschikt om te lezen in de brugklas. Maar niet alléén daar. *The BFG* is zo'n boek dat met je mee lijkt te groeien: er valt altijd weer iets nieuws in te ontdekken. Dahl zei het al: 'A little magic can take you a long way.' Betoverend voor elke leeftijd: dat is en blijft *The BFG*!

Maar er is meer. Naast het boek, dat in 1982 uitkwam, is er onlangs een film verschenen over Dahls vriendelijke reus. ■

Eva Overman

VISUELE PARELS

Filmregisseur Steven Spielberg liet monden openvallen met levensechte dinosaurussen (*Jurassic Park*), boezemde angst in met een simpel deuntje (*Jaws*) en bracht tranen door de inzet van een plastic pop (E.T.). Reuzen lijken dan geen probleem.

Maar hoe vertaal je de linguïstische creativiteit van het boek van Dahl naar een audiovisueel medium als film? Waar kijken je ogen naar als je luistert naar de dialogen? En hoe zorg je dat de jeugd van nu twee uur lang geboeid naar het scherm kijkt, terwijl het boek weinig actie bevat? In *The BFG* wordt dit opgelost met extra actie, visuele humor en prachtige (3D-)beelden.

In de scène waarin de BFG wordt overgegooid bijvoorbeeld, dienen bergen als skatepark en auto's als rolschaatsen: een visuele knipoog naar de hedendaagse jeugdcultuur. Sophie en de BFG worden in deze filmscène van elkaar gescheiden, waardoor meer mogelijkheden voor afwisseling in beeld ontstaan én extra spanning wordt opgebouwd. In close-up geeft Sophie invulling aan de beroemde

Spielberg Face (<bit.ly/ltm-face>) als de BFG in gevaar is. De scène eindigt met reuzen die wegvlugten voor de regen bijvoorbeeld onder een veel te kleine paraplu. De (soms flauwe) slapstickachtige humor zorgt voor spanningsontlading bij de jongere kijkers.

In de decors zitten visuele parels verstoppt zoals een rode telefooncel gebruikt als voorraadblik. Dit is niet alleen een herkenbare verwijzing naar de Engelse cultuur, maar geeft ook aan hoe groot de reus is. De intelligentie van de BFG blijkt uit de inrichting van de grot volgens het omgekeerde-kruiwagen-systeem waarmee hij de potten voor de dromen verplaatst. Tijdens dialogen wordt dit systeem gebruikt om extra beweging toe te voegen. Een leestip: vraag de leerlingen waar in de film er actie en visuele elementen zijn toegevoegd ten opzichte van het boek. Wat vinden ze daarvan (<bit.ly/ltm-bfgtip>)?

Het sterkste punt van de film is de visuele rijkdom: in Dream Country wil je voor altijd blijven en het acteerwerk van Mark Rylance als de BFG, vastgelegd

met *motion capture* en via de computer vertaald naar reuzenvorm, is ontroerend en doet recht aan de illustraties van Quentin Blake. Maar niet alle keuzes in deze boekverfilming zijn geslaagd. Zo krijgt Sophie aan het einde een surrogaatfamilie bij het jonge stel Mary en Tibs, terwijl de BFG terug moet naar zijn eigen land. Dit doet afbreuk aan het originele verhaal, waarin fantasie met werkelijkheid versmelt en een reus naast de koningin en een meisje kan wonen. Was dit einde voor Disney een voorwaarde voor goedkeuring van een budget van zo'n 140 miljoen dollar?

Ondanks enkele minder geslaagde keuzes hoop ik dat kinderen wereldwijd zich verwonderen over de film en dat het een inspiratie is voor hen om het boek te gaan lezen. En dat dyslectische kinderen die misschien liever kijken dan lezen, net als ik in boek én film troost vinden bij een grote vriendelijke reus die gewoon af en toe zijn woorden door elkaar gooit. ■

Brit Thomassen